

واژگان مدیریت بحران (بخش سوم)

➤ دوران و ابعاد پیش از سانحه

منظور زمانی است که هیچگونه حادثه‌ای رخ نداده، ولی در برنامه‌ریزی عملیات بلند مدت احتمال وقوع خطر پیش‌بینی می‌شود.

بازسازی

بازسازی عبارت است از جایگزینی ساختارهای تخریب شده، مرمت کامل خدمات و زیرساخت‌های محلی و احیای اقتصاد (شامل کشاورزی) و غیره که باید در برنامه‌های بلند مدت توسعه گنجانده شود و در آن ابعاد کاهش خطرات با موارد تخفیف خطر ادغام شوند. با بازسازی می‌توان بناهای تخریب شده را عیناً در محل و شکل جایگزین و دوباره سازی نمود. این امر می‌تواند با جایگزین‌های موقتی به عنوان بخشی از مقابله اضطراری یا در دوران ساماندهی انجام پذیرد.

➤ مرحله بازتوانی / فعالیت‌ها (پس از سانحه)

شامل زمان و فعالیت‌هایی است که پس از دوران اضطراری، آسیب دیدگان را به بازگشت به زندگی معمول خود و بهبود اوضاع معیشتی رهنمون می‌کند و همچنین به مرمت زیرساخت‌ها، خدمات و اقتصاد در ارتباط با نیازهای طولانی مدت و اهداف توسعه مرحله بازتوانی بعد از سانحه اطلاق می‌شود. بازتوانی مراحل ساماندهی و بازسازی و ادامه مرحله امداد و کمک رسانی به افراد و گروه‌های آسیب‌دیده را دربرمی‌گیرد.

➤ ساماندهی

مجموعه عملیاتی که پس از سانحه برای راه‌انداختن خدمات و برقراری مجدد عملکرد آنان، کمک به مردم برای خودکفایی و تعمیر و مرمت مسکن و جامعه و احیای فعالیت‌های اقتصادی (از جمله کشاورزی) انجام می‌گیرد. ساماندهی بر توانمند ساختن مردم آسیب دیده (خانوارها و جوامع محلی) برای بازگشت (کم و بیش) به زندگی معمولی (قبل از سانحه) و الگوهای زیستی‌شان تاکید دارد که از طریق امداد اضطراری و بازسازی در طولانی مدت و با اهداف توسعه شکل می‌گیرد.

➤ امداد

جمع‌آوری کمک‌های بشر دوستانه، از قبیل دارو و مراقبت‌های لازم برای نجات و حفظ جان مردم و توانمند کردن خانوارها برای برخورداری از امکانات سرپناه، لباس، آب و غذاست. کمک‌های امدادی و خدمات معمولاً جسمانی بوده و در دوران اضطراری پس از سانحه ناگهانی انجام می‌گیرند. اگرچه امداد اضطراری کوتاه مدت است، ولی هنگامی که یک سانحه بطئی (مانند معضل پناهندگی در داخل یا خارج کشور) پیش آید مردم به تدریج بی‌خانمان می‌شوند.

➤ مرحله امداد

زمان اضطراری پس از یک سانحه ناگهانی است که در آن اهداف کمک رسانی سریع و فراهم آوردن سرپناه، آب، غذا، دارو و غیره به مردم ناتوان مطرح است.

➤ سوانح طبیعی غیرمترقبه

سوانح غیرمترقبه که به دلیل حوادث طبیعی از جمله زلزله، سیل، طوفان‌های حاره‌ای و یا آتشفشان به طور ناگهانی رخ می‌دهد و تأثیرات منفی فراوانی بر روند فعالیت‌های جوامع انسانی دارد.

➤ سوانح تکنولوژیکی

حوادثی است که بخش اعظم اموال، زیرساخت‌ها یا فعالیت‌های اقتصادی مردم را به طور مستقیم و یا غیر مستقیم به واسطه اثرات حوادث صنعتی، آلودگی‌های وسیع، انفجارات هسته‌ای، تصادم هواپیما و آتش سوزی‌های گسترده دچار آسیب می‌کند.

➤ آسیب‌پذیری

توسعه جوامع، زیرساخت‌ها، خدمات و مناطق شهری معمولاً در اثر بروز سوانح آسیب می‌بینند و بر اساس ماهیت، ساختار و مجاورتشان با مناطق ناامن، درجات مقاومت متفاوتی را از خود نشان می‌دهند.

در حوزه مهندسی، آسیب‌پذیری نوعی عملکرد ریاضی قلمداد می‌شود که در آن میزان خسارت در مقابل یک یا مجموعه عوامل در معرض خطر قرار گرفته، بر اساس تأثیرات خطر سانحه اندازه‌گیری می‌شود. این امر برای یک سانحه خاص از مقیاس صفر (بدون تخریب) تا یک (کاملاً تخریب) در نوسان است.

در خصوص موضوعات اجتماعی، اقتصادی و تحلیل‌های کلان، برای آسیب‌پذیری تعریف عمومی‌تری بیان شده است. در بسیاری از موارد، برای رتبه‌بندی کیفی آسیب‌پذیری آن را با معیارهای "زیاد"، "متوسط" و "کم" تقسیم‌بندی می‌کنند.

➤ سیستم‌های هشدار دهنده

برای انتشار سریع اطلاعات از خطرات سوانح به مقامات مسئول، سازمان‌ها و مردم در معرض خطر به کار می‌روند. کاربرد اینگونه اطلاعات معمولاً در وقوع طوفان و سیل است. سیستم‌های هشدار دهنده در ارتباط کامل با سیستم‌های پیش‌بینی کننده است. فرایندهای تصمیم‌گیری به منظور اتخاذ سیاست‌های هشداردهی به گروه‌های مردمی از طریق رسانه‌های گروهی صورت می‌پذیرد. کارایی این فعالیت‌ها بستگی به آشنایی و آموزش قبلی دولتمردان و مردم از معانی سیستم‌های هشدار دهنده و عملیاتی دارد که متعاقب آن باید صورت گیرد.